

Jasper Griepink is beeldend kunstenaar en ontdekkingsreiziger. In dit issue van 'O, Wonder!' deelt hij zijn belevingen, diepste gedachten en persoonlijke ervaringen tijdens zijn reis naar Guatemala, waar hij zich verdiepte in permacultuur.

PERMACULTUUR: ZIEN WAT ER IS

Door Jasper Griepink

PERMACULTUUR

Permacultuur is het besef onderdeel te zijn van de natuur. Permacultuur is kijken naar en leren van de natuur om te kunnen voorzien in menselijke behoeften, terwijl de gezondheid van ecosystemen intact blijven of juist verbeterd worden.

Ik ben in Guatemala. Dit is de allereerste keer dat ik in een Wolken Woud ben. Zoet vocht kruipt over mossige takken. Ik zie vogels. Ruik passievruchten. Hoor geritsel. Mijn zintuigen zijn omringd door een verwezenlijking van het leven dat aan de kunst voorbijgaat. Op gigantisch hoge bomen en struiken rusten velerlei soorten korstmossen, varens, bromelia, cactussen, orchideeën en andere planten met luchtwortels. De roodbruine aarde onder mijn voeten is zacht. De kwetsbaarheid van De Moeder is ontwapenend.

Het zou een mensenrecht moeten zijn om dit te kunnen meemaken, fluister ik tegen mezelf.

Vandaag leer ik hoe de natuur zichzelf op eigen kracht weet te onderhouden. Zie ik hoe takken en stammen voedingstoffen uit het wolken- en regenwater naar de grond brengen. Hoe bladeren die naar beneden dwarrelen in veelvuldige microbiologische werelden veranderen rondom Abuelita en Abuelo — de Grootmoeder en Grootvader van dit bos. Deze twee bomen zijn meer dan honderd meter hoog. Zij zijn hier ooit

als eerste begonnen. Uit hen is het paradijs ontsproten. Dikke, bochtige stammen bedekt met miljoenen organismen. Takken als een gewelf dat naar de hemel reikt. Terwijl ik de ondenkbare architectuur van het levende tempelcomplex in me opneem, vallen lichtzoete druppels op mijn hoofd. Ze doopt me, als kind van haar diepgroene goddelijkheid. Plots besef ik me dat het omhakken van één van deze Grootouders het einde zal zijn van de eeuwige lente die zich hier doorlopend in het woud ontluikt. De verworvenheid van alles is onbevattelijk.

HET GENEZEN VAN DE AARDE

Permacultuur is, op zijn platst gezegd, een verdien- en landbouwmodel dat zich verre houdt van kapitalisme en monocultuur. Het draait om het opbouwen van duurzame agrarisch-productieve ecosystemen en het genezen van de aarde. De drie ethische richtlijnen en twaalf basisprincipes van de permacultuur bieden een holistisch inzetbare basisstructuur van denken en doen die met hetzelfde gemak op macro- als op microniveau (in je eigen tuin) worden ingezet.

De Australische onderzoeker, wetenschapper, bioloog en schrijver Bill Mollison en *environmental designer*, ecologisch *educator* en schrijver David Holmgren zijn de grondleggers van de permacultuur. In de jaren zeventig wilden zij de grote middenklasse van de (Westerse) maatschappij naar een ander levensverhaal en zelfbesef leiden, namelijk van het *consument-zijn* naar het *producent-zijn*. Ze ontwikkelden een model, deels geïnspireerd op de manier waarop de natuur zichzelf organiseert, met als doel de mensheid uit het verzandende en verstikkende kapitalisme te helpen. Veel van de ideeën in de permacultuur van Morrison en Holmgren stammen uit de wereldvisie van inheemse en traditionele bevolkingen, en zijn niet meer dan een vertolking van een taal die door velen van ons helaas is vergeten.

Voor mij persoonlijk is permacultuur een pragmatische heruitvinding van het matriachaal paganisme. Een vrouwelijke vruchtbaarheidscultus zonder godsafbeeldingen, waarbij mens en natuur elkaars verwanten zijn. Een

relatie die berust op een gezonde onderlinge afhankelijkheid. De aarde is een levend schepsel dat ons mensen als haar kinderen voedt, verzorgt en alles gunt — zelfs als wij deze geschenken misbruiken. Pachamama (Moeder Aarde, godin voor de inheemse bevolking in de Andes, Zuid-Amerika, *red.*) is als het menselijk lichaam: een wonder dat weerloos is tegen ontering, uitbuiting en mishandeling.

OVERVLOED

Inmiddels heb ik het Wolken Woud achter me gelaten en begeef ik me met de groep studenten onder wie ik me bevind naar een nabijgelegen stuk grond, dat een lange tijd in gebruik is geweest voor koffiemonocultuur. Gedurende die periode is de grond hier niet één keer in staat geweest om de boeren die haar bewerkten van hun eigen voeding te voorzien. Dat maakte hen extreem gevoelig voor de terreur van het spel van de marktwaarde, en zorgde voor onderlinge competitie tussen boeren die allemaal in eenzelfde wedloop verstrikt zaten. Een kapitalistische zothed. Een denkvirus dat oorspronkelijk vanuit het Westen naar dit continent werd verscheept, eerst met vuige landheren, later met blitse billboards en commercials. Het idee om met elkaar en met de natuur een competitie aan te gaan, is een gemuteerde vorm van het raciaal-godsdienstig kolonialisme. Een onderdrukking die we samen in stand houden of... doorbreken.

Het stuk grond dat zich voor ons uitstrekte had tot voor kort geen enkele plooiën of poelen meer gehad, was afgemat en kaalgeschoren geweest. Het had haar regenwater samen met haar bovenlaag verloren. Maar Goyo, een vaste medewerker van het Meso-Amerikaanse Instituut voor Permacultuur (IMAP), die ons die dag begeleidde, had het plan opgevat om van dit opgegeven stuk grond een vruchtbaar Voedselwoud of Food Forest te maken. Binnen vier jaar wist hij het intrigerende samenspel van het nabijgelegen primaire regenwoud te repliceren en een agrarisch productieve plek te ontwikkelen die in staat is zichzelf te onderhouden omdat ze als één ecosysteem is aangelegd. Het enige dat nodig was geweest om het land weer tot leven

te wekken? Het heropstarten van de aardbodem zelf. Daartoe werden enkele terrassen en geulen aangelegd waardoor het water en de dwarrelende bladeren langer op het land bleven liggen. Na die paar basale ingrepen was het enkel een kwestie van de juiste soorten planten, geduld en aandacht. En toen was het daar: als in een nieuwe lente begon het eens totaal verzande systeem nu vruchten, bloemen, groentes, wortelen, kruiden en wild te werpen.

Inmiddels is het project uitgegroeid tot een adolescentie mengeling van rassen waarin koffieboompjes levendig staan opgesteld tussen enorme bananenplanten, passievruchten, medicinale struiken en boomtomaten. Vegetatie met verschillende hoogtes werken met elkaar samen: ze verschaffen elkaar schaduw en mineralen en gaan elkaars erosie tegen. Zo doorvlechten ze samen de seizoenen. Het enige dat de agrobostuinder die het gebied beheert hoeft te doen, is in de ochtend langskomen om van de overvloed van deze paradijselijke tuin te plukken of te rapen, om die vervolgens met zijn familie en naasten te delen. Geen 'groots' koffie-inkomen, geen geruzie over kiloprijzen met landpachters, geen grondmisbruik voor vlotte valuta — enkel en alleen groen handwerk.

ZIEN WAT ER IS

Dát is dus permacultuur: zien wat er is. Zonder de noodzaak om een oplossing te bedenken voor problemen die — naar blijkt — helemaal niet hoeven te bestaan. Antropocentrische problemen oplossen met nog meer antropocentrisch denken, is zinloos. Het is tijd dat wij streven naar werkelijke menselijke beschaving en cultuur: een beschaafde cultus waarin de natuur onze Grote Moeder is. Een tijdperk waarin we zo stil worden dat het wonder om ons heen weer kan spreken. Spaceship Earth — een smaragdgroen vochtig bolwerk zwevend in de leegte van creatieve ruimte. We hoeven echt niet naar Mars te vliegen om een reddingskolonie te starten... Nee. De Grootouders van het woud leren ons dat we geen nieuw tijdperk zullen betreden zolang we niet in staat zijn om de onwaarschijnlijkheden te eren die hier

op aarde continu samenvallen om de eindeloze vormen en patronen van bloemen, taken, wolken, geuren en spiralen vorm te geven.

Zonder het werkelijk tot wasdom komen van de mensheid, zullen we ons gebrekkige denken meenemen naar elke verafgelegen of buitenaardse plek. Ooit vertrokken we om een route naar het verre Indië te vinden. We troffen gemeenschappen aan van mensen die geen besef hadden van grondbezit en het afkolven van de Grote Moeder. We zagen ongerepte wouden waar de stilte nog verzonken lag. En wat deden we?

Het idee van die voedselpiramide waarbij het verloren menskind bovenaan staat en denkt dat ze koning is, is achterhaald. En waanzin. Nee, laten we pas van menselijke beschaving en cultuur spreken als we het weefwerk van de natuurlijke wereld om ons heen en onze intieme plaats daarin kunnen zien en aanvaarden.

JASPER GRIEPINK (1988) is beeldend kunstenaar. Hij houdt zich bezig met de magie van het leven. In zijn werk verkent hij oude, sacrale rituelen en samenlevingstechnieken en hun functie in het moderne leven. Het is een doorlopende zoektocht naar hoe wij bij elkaar en onze omgeving horen. italcomesdowntoearth.com

Wolken Woud, Jasper Griepink, 2016

